

BOTANICUM

KASVITIEEEN TIEDOTUSLEHTI • 9/2014 • 24.10.2014

Helsingin yliopiston Luonnontieteellisen keskusmuseon Luomuksen kasvitieteen yksikkö
sekä Biotieteiden laitos (kasvibiologia)

Vastaava päätoimittaja Marko Hyvärinen (@helsinki.fi), toimittaja Leena Helynranta (@helsinki.fi)

LUONNONTIETEELLINEN KESKUSMUSEO
KASVITIEDE

Kasvitieteen kollokviot

Kasvitieteen kollokviot järjestetään **torstai-iltapäivinä kello 14.00–15** Kaisaniemessä kasvimuseorakennuksen Nylander-salissa. Esitykseen voi hakea kahvin mukaan toisen kerroksen kahvihuoneesta. Kollokvion järjestäjänä toimii kasvitieteen intendentti **Leo Junikka** (@helsinki.fi). Tervetuloa! (Huom, aiemmin ilmoitettuun ohjelmaan tehdyt **muutokset** 20.11. ja 4.12.)

- 6.11.** Yli-intendentti **Henry Väre**: *Matkoilla aromailla*.
20.11. Intendentti **Leena Myllys** & tohtorikoulutettava **Hanna Lindgren**: *Kymmenen vuotta luppotutkimusta*.
4.12. Puutarhuri **Katriina Rautala**: *Kokemuksia Diploma in Horticulture -koulutuksesta Kew'ssä*.
18.12. Intendentti **Mikko Piirainen**: *Salicornia-tutkimuksia*.

Kokoelmakoordinaattoria haetaan sammaltiimiin

Luonnontieteellinen keskusmuseo hakee kokoelmakoordinaattoria vakinaiseen työsuhteeseen 1.1.2015 lukien tai sopimuksen mukaan. Tehtävään kuuluu sammalten herbaariokokoelman hoitoa ja sen organisointia.

Kokoelmakoordinaattori työskentelee kasvitieteen yksikön sammaltiimissä. Hän tekee tieteellistä kokoelmanhoitotyötä, joka sisältää lajinnäytystä ja luokittelua, aineiston digitointia, tutkimusta tukevaa lainaustoimintaa sekä tieteellisten näytteiden viemistä kokoelmiin ja sellaisten näytteiden poistamista, joilla ei ole tieteellistä arvoa. Kokoelmakoordinaattori vastaa sammalkokoelman järjestämisen, digitoinnin ja muiden hoitotoimenpiteiden organisoinnista ja toteuttamisesta yhteistyössä tiimiläistensä sekä muiden tiimien henkilöstön kanssa. Lisäksi kokoelmakoordinaattori osallistuu yhteiskunnalliseen vuorovaikutukseen tiimin tieteenaloilla.

Tehtävän menestyksellinen hoitaminen edellyttää biologian tai muun soveltuvan alan yliopistotutkimusta sekä hyvää sammaltuntemusta ja kokemusta herbaariinäytteiden käsittelystä. Tehtävää täytettäessä otetaan huomioon kokemus alan työstä, kokemus ja valmiudet organisointiin ja yhteiskunnalliseen vuorovaikutukseen, järjestelmällisyys ja pitkäjänteisyys, työnjohto- ja työyhteisötaidot, valmiudet tiimityöskentelyyn, tietotekninen osaaminen sekä kielitaito.

Kokoelmakoordinaattorin palkkaus perustuu yliopistojen palkkausjärjestelmän muun kuin opetus- ja tutkimushenkilökunnan tehtävien vaatavuuskehikon tasoon 8. Lisäksi maksetaan henkilökohtaiseen suoriutumiseen perustuva palkanosa. **Hakuaika päättyy 3.11.** Lisätietoja tehtävästä ja palkkauksesta antaa yksikön johtaja Marko Hyvärinen, marko.hyvarinen@helsinki.fi, 02941 24440. **Virallinen hakuilmoitus** yliopiston sivuilla.

Kasvitieteen yksikön henkilökunta

Puutarhuri **Heli Fitzgerald** on 20.10.2014–18.1.2015 poissa Luonnontieteellisestä keskusmuseosta ja kasvitieteen yksiköstä. Heli valmistee Suomen ympäristökeskuksessa ympäristöministeriölle selvityksen Suomen tärkeistä geenivarjoista Nagoya-ratifiointia varten. (Nagoyan pöytäkirja = kansainvälinen sopimus, joka käsittelee geenivarjojen oikeudenmukaista hyödyntämistä).

Matkoilla

- 15.9.–14.11. **Mikko Piirainen**, Saksa, Mainz, Johannes-Gutenberg Universität, Institut für Spezielle Botanik und Botanischer Garten, Herbarium (MJG). Alaheimon *Salicornioideae* (*Chenopodiaceae*) fylogenia; työskentely DNA-laboratoriossa.
3.10.–3.11. **Otto Miettinen**, Yhdysvallat, Massachusetts, Clarkin yliopisto ja Washington, North American Mycological Association's Annual Foray. Lisäksi näytteiden keruuta Idahossa.
3.–8.11. **Sami Aikio**, Turkki, Antalya, Neobiota 2014 -konferenssi "Biological Invasions: From understanding to action". (Neobiota = The European Group on Biological Invasions)

Vierailijoita

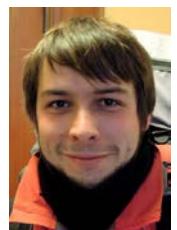
- 20.–24.10. **Emilia Ossowska** ja **Magdalena Oset**, Puola, University of Gdansk. *Jäkäläsuvut Parmelia ja Pertusaria*. Yhteyshenkilö Leena Myllys.
23.10.–13.11 **Mikhail Kozhin**, Venäjä, Moscow State University & Kandalaksha Nature Reserve. *Flora of Kandalaksha (Murmansk Region, Russia)*. Yhteyshenkilö Alexander Sennikov.

Ossowska

Oset

Kozhin

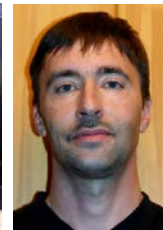
1.11.–31.1. **Viktoria Tarasova**, Venäjä, Petrozavodsk State University. *Lichens of Karelia and Archangelsk region*. Yhteysenkilö Leena Myllys.

10.–11.11. **Evgeny Davydov**, Venäjä, Altai Region, Barnaul, Altai State University, South Siberian Botanical Garden. *Phylogeny of Umbilicariaceae*. Yhteysenkilö Leena Myllys.

10.–11.11. **Lidia Yakovchenko**, Venäjä, Primorye Territory, Vladivostok, Academy of Sciences, Institute of Biology and Soil Science. *Taxonomy of Asian Candelariella*. Yhteysenkilö Leena Myllys.

Tarasova

Davydov

Yakovchenko

Rearrangements of bryophyte collections at H

20 herbarium cabinets have been brought into the Bryophyte Herbarium to solve the space problems in the collections. Each year the accessions usually amount to 2 000–3 000 bryophyte specimens. The rearrangements have been made to the East Fennoscandian herbarium and General herbarium. So far, there are over 700 000 bryophyte specimens in the Botanical Museum, University of Helsinki. Hasn't been an easy task! Thanks to Nijole and Azad! — Xiolan He

1

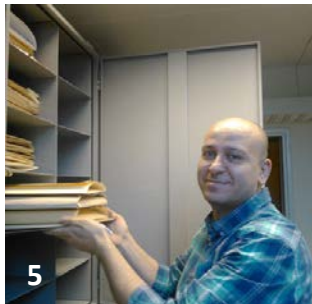
2

3

4

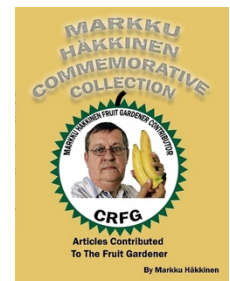

5

1. Herbarium Generale.
2. Almost each cell needs to be given more space.
3. Waiting for being arranged.
4. Nijole Kalinauskaitė is putting the specimens to their new home.
5. Azad Hasan is arranging *Sphagnum* collections.

Uusia julkaisuja 2014

68. **Alanko**, P. 2014: Dendrologista kirjallisuutta 2013. — *Sorbifolia* 45:130–142.
69. **Hægström**, C.-A. & Hægström, E. 2014: Myöhään kukkivia kasveja Ahvenanmaalla. — *Lutukka* 30: 89–93.
70. **Häkkinen**, M. 2014: Markku Häkkinen Commemorative Collection. Articles Contributed to The Fruit Gardener. — 91 s. California Rare Fruit Growers, Fullerton, California.
71. **Koponen**, T. 2014: 42. *Rhizomnium parvulum* (Mitt.) T.J. Kop. (in Bhutan). In: Ellis et al., New national and regional bryophyte records, 40. — *Journal of Bryology* 36: 235–236.
72. **Liimatainen**, K., **Niskanen**, T., **Dima**, B., **Kytövuori**, I., **Ammirati**, J.F. & **Frøslev**, T. 2014: The largest type study of *Agaricales* species to date: bringing identification and nomenclature of *Phlegmacium* (*Cortinarius*) into the DNA era. — *Persoonia* 33: 98–140.
73. **Miadlikowska**, J. et al. (incl. **Högnabba**, F., **Myllys**, L. & **Stenroos**, S.) 2014: A multigene phylogenetic synthesis for the class *Lecanoromycetes* (*Ascomycota*): 1307 fungi representing 1139 infrageneric taxa, 317 genera and 66 families. — *Molecular Phylogenetics and Evolution* 79: 132–168.
74. **Pino-Bodas**, R., **Ahti**, T. & **Burgaz**, A.R. 2014: *Cladonia islandica* (*Cladoniaceae*, *Ascomycota*) a species newly discovered in Spain, Alaska and Canada. — *Botanica Complutensis* 38: 25–27.
75. **Plášek**, V., **Koponen**, T. & **Sawicki**, J. 2014: 36. *Orthotrichum urnigerum* Myrin (in China). In: Ellis et al., New national and regional bryophyte records, 40. — *Journal of Bryology* 36: 234.
76. **Uotila**, P. Kasvihavaintoja Lutukkaan. — *Lutukka* 30: 66.
77. **Varga**, I., **Poczai**, P., **Cernák**, I. & **Hyvönen**, J. 2014: Application of direct PCR in rapid rDNA ITS haplotype determination of the hyperparasitic fungus *Sphaeropsis visci* (*Botryosphaeriaceae*). — SpringerPlus. doi:10.1186/2193-1801-3-569.
78. **Varga**, I., **Poczai**, P., **Tiborcz**, V., **Aranyi**, N.R., **Baltazár**, T., **Bartha**, D., **Pejchal**, M. & **Hyvönen**, J. 2014: Changes in the Distribution of European Mistletoe (*Viscum album*) in Hungary During the Last Hundred Years. — *Folia Geobot.* DOI 10.1007/s12224-014-9193-5
79. **Väre**, H. 2014: Kaaripiippo ja tankeapiippo – arvoituksellinen lajipari. — *Lutukka* 30: 77–83.

Esiintymisiä

Enroth, Johannes: *Tarinoita kasvitutkimuksen historiasta.* Radiohaastattelu, Yle Radio Suomi, Minna Pyykön maailma, 11.10. [Kuuntele](#) Yle Arenassa.

Hällfors, Maria: *Strandvivan nosar på sydligare breddgrader.* Lehtihaastattelu, Borgåbladet, 7.10.

Poczai, Péter: *Ancient whole genome duplications at the Cretaceous and the consequences from plant evolution.* Presentation, 56th Georgikon Scientific Conference, University of Pannonia, Keszthely, Hungary, 2.10.

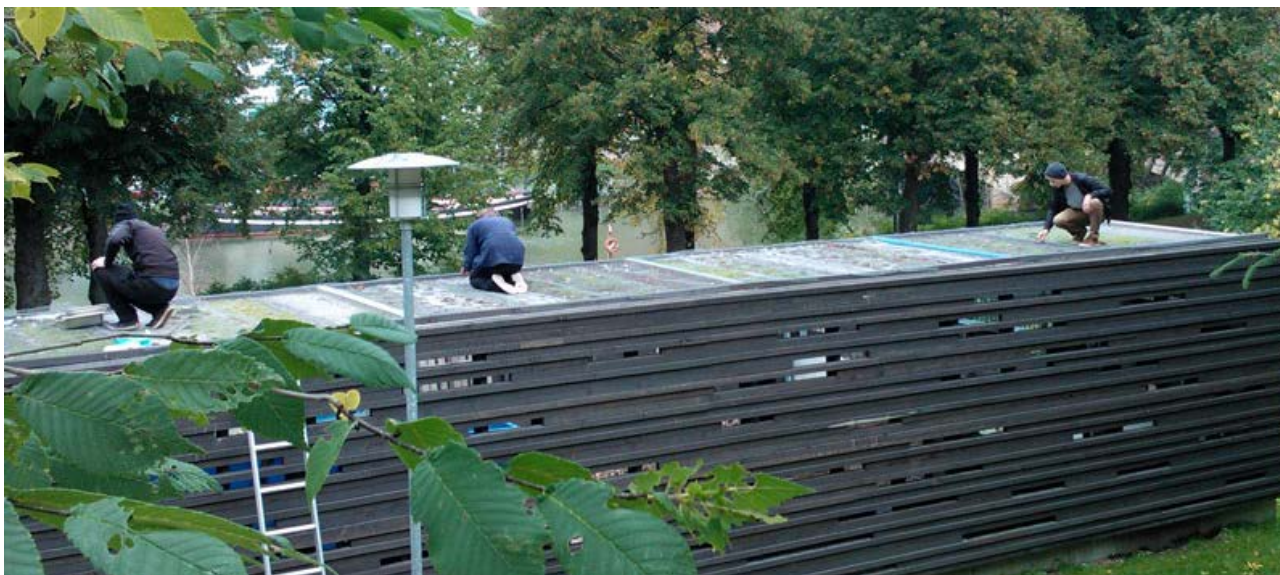
Toimittaja Minna Pyykkö kävi Kasvitieteen kirjastossa jututtamassa Johannes Enroothia kasvien tutkimuksen historiasta. Kuva M. Pyykkö

Ajankohtaista ESCAPEssa

Suomen luonnonvaraisten kasvien etäsuojeluhankkeen vuosikokous pidetään Helsingissä 29.10. Kokoukseen voi osallistua myös etäyhteyden kautta, siitä lisätietoa tarvittaessa projektikoordinaattorilta (sanna.laaka-lindbeg@helsinki.fi, 050 319 8378). Kokouksessa käydään läpi edeltävän vuoden toimintaa, saavutettuja tuloksia ja hankkeen talousasiat sekä keskustellaan yhteisistä asioista.

Kesän 2014 kenttätöet alkavat olla viimeistenkin siemenpankkiin kerättävien siementen kypsyyttä valmiit. Siemeneriä saatiin 68, joista uusia taksoneja kertyi 45. Osa eristä oli liian pieniä tai heikkokuntoisia siemenpankkiin, mutta niistä saadaan puutarhojen *ex situ* -kokoelmiin aineistoa. Hankkeen sammaltöitä on edistetty. Isonuijasammalen (*Meesia longiseta*) kasvatukset *in vitro* -olosuhteissa Oulun kasvitieteellisessä puutarhassa ovat jatkuneet ja menetelmien kehittämisessä on edistytty. Toinen kohdelaji nuokkulapiosammal (*Tortula cernua*) on saatu mikrolisäyksiin ja aikanaan kryosäilytykseen. Nuokkulapiosammal on myös istutettu Kaisaniemen sammalkatolle ja tulevaan sammalpuutarhaan, jotka toteutetaan yhteistyössä Viherkattohankkeen Juhamatti Niemi-Kapeen ja kasvitieteellisen puutarhan kanssa.

Nuokkulapiosammalen istutusta sammalkattokokeen yhteyteen Kaisaniemen puutarhan huoltokatoksen katolle 3.10.2014. Kuva S. Laaka-Lindberg

Luhtaorvokin reippaita *ex situ* -kasvatettuja taimia Kumpulän viherhuoneessa ennen palautusistutusta Tampereelle syyskuussa 2014. Kuva P. Ranta

Avustetun leviämisen työpaketissa on kesällä 2014 kasvatettu taimimateriaalia maastoon siirtoja varten. Luontoon siirrot siirtyvät kenttäkaudelle 2015. Useita uhanalaisia kasvilajeja on saatu *ex situ* -kokoelmiin puutarhoihin niin Kumpulassa kuin Oulussakin. Vuorikuusman (*Hypericum montanum*), luhtaorvokin (*Viola uliginosa*), pahtakelton (*Crepis tectorum* subsp. *nigrescens*) ja itämerenlaukkaneilikan (*Armeria maritima* subsp. *intermedia*) *ex situ* -oloissa kasvatettuja taimia siirrettiin maastoon palautusistutuksina. Lisäksi esimerkiksi lettohernesaran (*Carex viridula* var. *bergrothii*) siemenkylvöjä tehtiin populaatioiden vahvistamiseksi pohjoisessa.

Ensi vuonna toteutettavaan hankkeen yleisötyöhön sisältyvän näyttelyn ja työpajan ”mannekiineiksi” valittiin punavalkku (*Cephalanthera rubra*), hämeen kylmänkukka (*Pulsatilla patens*), talvikkipaju (*Salix pyrolifolia*), mäki-orvokki (*Viola collina*) ja itämerenlaukkaneilikka. Nyt on edessä laaja EU-raportointi tammikuun lopussa. Lisäksi verkkosivuille www.luomus.fi/escape lisätään lähiaikoina materiaalia toiminnasta. Facebookissa *Escape Luomus* on saanut monia uusia kavereita, ja kevyempiä päivityksiä hankkeen tapahtumista tulee näkyviin kunhan jotain kerrottavaa tapahtuu. — Sanna Laaka-Lindberg

Kasvitieteen kirjaston uutuuksia

Hoppenrath, M., Murray, S.A., Chomérat, N. & Horiguchi, T. 2014: Marine benthic dinoflagellates – unveiling their worldwide biodiversity. — *Kleine Senckenberg-Reihe* 54: 1–276.

Podlech, D. & Zarre, Sh. 2013: A taxonomic revision of the genus *Astragalus* L. (Leguminosae) in the Old World. Vol. I–III. — 2439 s. Naturhistorisches Museum, Wien.

Societat Catalana de Micologia (toim.) 2014: Bolets de Catalunya de la Península Ibèrica i de les Illes Balears. XXXIII Col·leccio. — 50 làmines / kuvataulua. Institució Catalana d'Història Natural, Barcelona.

Lahjoituksia Teuvo Ahdilta

García Blanco, A. & Sánchez Rodríguez, J.A. 2009: Setas de la Península Ibérica y de Europa. — 837 s. Everest, León.

López González, G. 2006: Los árboles y arbustos de la Península Ibérica e Islas Baleares. (Especies silvestres y las principales cultivadas). 2a ed. corr. Vol. I–II — 1727 s. Ediciones Mundi-Prensa, Madrid.

Moon, K.-H. 2013: Lichen-forming and lichenicolous fungi of Korea. — 139 s. National Institute of Biological resources, Incheon-si.

Pascual, R. 2014: Primera guía de buscador de setas. — 107 s. Lectio Ediciones, Barcelona.

Voitk, A. & Voitk, M. 2006: Orchids on the Rock. The wild orchids of Newfoundland. — 96 s. Gros Morne Co-operating Association, Rocky Harbour, Newfoundland and Labrador.

Marko Hyväriseltä

Aho, J. 2013: Orkideat. Sateenkaaren värejä ja petkutuksen lumoa. — 240 s. Tammi, Helsinki.

Hallanaro, E.-L. & Loukola-Ruskeeniemi, K. 2014: Arsenia kalliossa! ja mitä siitä sitten seuraa... — 107 s. Geologian tutkimuskeskus, Erikosisjulkaisut, Espoo.

Timo Koposelta

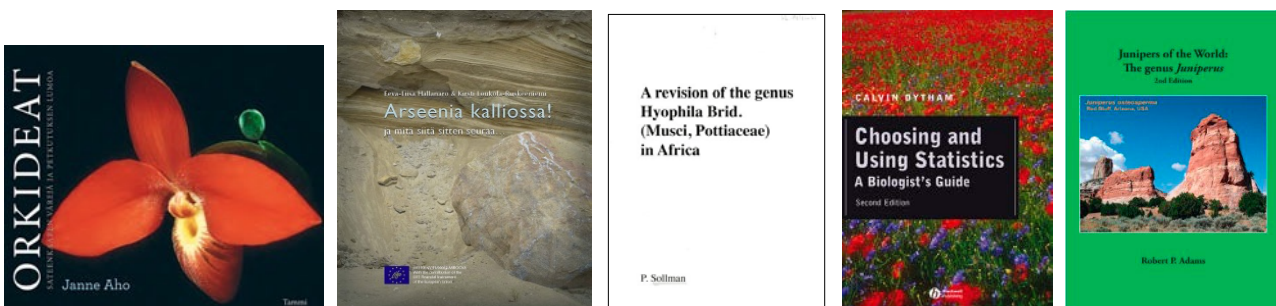
Sollman, P. 2013: A revision of the genus *Hyophila* Brid. (Musci, Pottiaceae) in Africa. — 41 s. Hoekstra Drukkerij & Uitgeverij B.V., Sint Annaparochie.

Tuuli Timoselta

Dytham, C. 2003: Choosing and using statistics. A biologist's guide. 2nd ed. — 248 s. Blackwell Publishing, Malden, Massachusetts.

Pertti Uotilalta

Adams, R.P. 2008: Junipers of the world. The genus *Juniperus*. 2nd ed. — 402 s. Trafford Publishing Company, Vancouver, British Columbia.

IAL8 uutisia

Kahdeksannen kansainvälisen jäkälälätieteen kokouksen 2016 sessiot ja niiden vetäjät on julkaistu IAL8-verkkosivuilla ial8.luomus.fi/programme/. Sivuilla on myös lomake [Register Your Interest](#), jonka avulla pyritään kartoittamaan kiinnostusta eri aiheisiin, ja sijoittamaan rinnakkaiset sessiot kokousohjelmaan sen mukaan (mahdollisimman moni pääsisi mahdollisimman moneen haluamaansa).

Atlas Florae Europaeae goes to the field

When problems go beyond technical mapping, AFE editors have to become experts in the taxonomy and nomenclature of plants to be mapped. The genus *Sorbus*, notorious of complexity of its hybridogenous apomictic taxa which are very difficult to identify and delimit, was separated into a special AFE volume because of its size and numerous taxonomic problems. This genus required a special effort in order to be adequately represented and mapped.

For historical reasons *Sorbus* appeared to be a real challenge in the Pannonian Basin. Among other problems, we stumbled upon a very obscure taxon "*Sorbus hungarica*" that was first described as a forma from the present-day Romania but then raised to the species rank and variously interpreted in Hungary, Slovenia and Romania.

During a week of 7–11 July 2014 Alex Sennikov and our Hungarian collaborator Lajos Somlyay (Budapest) with his friends from Debrecen and Bucureşti travelled to the vicinities of Brassó on the southeastern limit of the historical **Transylvania**, now in Romania, formerly in the Hungarian Kingdom. We have successfully located a rock on the mountain Königstein that was exactly the *locus classicus* of *Sorbus hungarica* one hundred years ago. Two shrubs of the *Sorbus* still survived on the top of the very rock, and the only accessible individual was sampled for DNA studies and then successfully propagated in a private arboretum in Hungary.

Magnificent calcareous rocks of the adjacent mountains are commonly ending with impressive abrupt slopes that are locally called "propastia" (abyss), and their margins are full of beautiful Carpathian flowers. In spite of the limiting circumstances, a nice herbarium collection of the local *Hieracium* species was successfully exported to Helsinki.

— Alex Sennikov

1. The only isolated locality of *Geranium subcaulescens* outside the Balkans...
2. ... and its habitat from which the photograph was taken!
3. The mysterious *Sorbus hungarica* rediscovered in its *locus classicus*
4. Königstein Mt.
5. Attila Bartók (Bucureşti), Alex Sennikov and Lajos Somlyay in the alpine belt of the Bucegi Mts.

Aarteita museon kätköistä

Perinne käsityö ”**Satakunta**”, kirjontamalli 1700-luvun lopulta. Peitossa on käsin kudottu villapohja ja kirjontalangat ovat *sienillä värjättyä* villaa. Työn ovat tehneet **Oili Aartonen** ja **Hilkka Pietiläinen** vuonna 1985. Sienivärjäyksen Grand Old Lady talousopettaja **Lahja Hakala** (todennäköisesti tekijöiden opettaja) on aikanaan lahjoittanut käsityön Suomen Sieniseuralle. Erinäisten vaiheiden jälkeen peitto löytyi rullattuna kasvimuseon Acharius-salin kätköistä ja pääsi ansaitsemalleen paikalle koristamaan museon kahvihuoneen seinää – mihin se sopii kuin olisi tilaan suunniteltu!

Lahja Hakala (100 v. 22.3.2013) on ensimmäisiä sienivärjäyksen kokeilijoita Suomessa. Sienilehden 3/1984 kansikuva.

Sieniä ja ihmisiä 18.11.

Suomen Sieniseuran kokous **tiistaina 18.11.** klo 18 Tieteiden talolla. Petri Salmela kertoo Sieni-ihmiset ry:stä ja esittelee kirjan *Sieniä ja ihmisiä* (kirja tarjolla kokouksessa hintaan 23 €).

Tutkimusretket 29.11.

Suomen Biologian Seura Vanamon syystapahtuman teemana on tällä kertaa tutkimusretket, ja kuulemmekin mielenkiintoisista ja ajankohtaisista matkoista eri puolille maailmaa. Esiintyjinä ovat Ilari Sääksjärvi, **Leo Junikka**, Tomas Roslin, Janne Rintala ja **Jouko Rikkinen**, jotka he kertovat tutkimuksistaan Grönlannissa, Antarktiksella, Itä-Afrikassa ja Etelä-Amerikassa. Puhujien tutkimuskohteina ovat kasvit, sienet, hyönteiset ja arktisen merijään eliöt – luvassa on siis monimuotoisia kertomuksia! Syystapahtuma järjestetään Tieteiden talolla **lauantaina 29.11.** klo 10.00–13.45, kahvitarjoilu aloitetaan klo 9.45. Vapaa pääsy. Tervetuloa!

Saarniseminaari 5.12.

Dendrologian Seuran Saarniseminaari **perjantaina 5.12.** klo 10–15.30 tieteen talolla. Vapaa pääsy. Tervetuloa!

Ohjelmassa

- Saarni sukuna, Eva Wallander
- Suomessa menestyvät saarnet, **Henry Väre**
- Saarnensurma ja perinnemaisemat, **Carl-Adam Hægström**
- Luontaiset saarniesiintymät Uudenkaupungin saaristossa, Sakari Hinneri
- Saarnen suojele, Mari Rusanen
- Suomen suurimmat saarnet, puhuja avoin

La 29. 11. Tieteiden talo, Kirkkokatu 6, Helsinki
SUOMEN BIOLOGIAN SEURAN VANAMON SYYSTAPAHTUMA

TUTKIMUSRETKET

Nykypäivän tutkimusmatkailijoiden kertomuksia

9.45 Kahvi
10.00 Alkusanat
Vanamon puheenjohtaja professori Jouko Rikkinen

10.05–11.40 Sademetsien tuntemattomat maailmat
Dosentti Ilari Sääksjärvi

Puutaheinää Brasilian Amazoniasta
Intendentti Leo Junikka

12.00–13.45 Arktisen ravintoverkot uusiksi
Dosentti Tomas Roslin

Keskitävi Antarktiksien merijäissä
Dosentti Janne Rintala

Savanneilta sumumetsiin — kasvien ja jäkälien perässä Kenian Taitavuorilla
Professori Jouko Rikkinen

**Vapaa pääsy
Kahvitarjoilu
TERVETULO!**

Tiedustelut: Vanamon sihteeri Annina Launis, annina.launis@helsinki.fi

Kaisaniemen evoluutiopuu hahmottuu vauhdilla

Kaisaniemen ulkopuutarhan uudistamisen eräänlainen lähtölaukaus oli, kun vuonna 2007 valmistui maisema-arkkitehti Gretel Hemgårdin laatima koko Kaisaniemen alueen asemakaavatasoinen yleissuunnitelma. Tavoitteisiin kuului luoda avoimempi, turvallisempi ja yhtenäisempi viheralue. Niinpä jo tuolloin esitettiin ajatus kasvitieteellisen puutarhan pääportin avaamisesta eteläpuoleiselle laidalle Palmusalin kohdalle. Yliopiston Tila- ja kiinteistökeskus yhdessä Kasvitieteen yksikön kanssa sai suunnitelmat niin pitkälle, että toteutus näytti todennäköiseltä jo vuonna 2013. Viimeisetkin rakennepiirrokset saatiin kuntoon tammikuussa 2014, jolloin systemaattisen osaston uudistamistyö voitiin kilpailuttaa urakoitsijoilla. Työt aloitti kesäkuussa viherrakennusyritys VRJ Etelä-Suomi Oy lukuisine aliurakoitsijoineen, ja valmista pitäisi rakennetöiden osalta olla reilun kuukauden kuluttua marraskuun lopussa.

Kaupungin puolella ei sen sijaan ole tapahtunut vielä mitään yleissuunnittelun 2007 jälkeen. Tähän on syynä Töölönlahden puiston, joka on väijäämättä etusijalla, rakentamisen viivästyminen ja hankalat taloudelliset ajat. Nyt toiveita on kuitenkin virinnyt: kaupunki yrittää tehdä Kaisaniemen puiston korjauksen osissa siten, että uusi pääsisäänkäynti voitaisiin avata lähivuosina.

Puutarhan systemaattisen osaston suunnittelun kantava ajatus on niin sanottu evoluutiopuu, jossa esitellään kasvisystematiikkaa kehityksen mukaisesti puumaisena sommitelmana. Evoluutiopuun suunnittelun taustalla ovat Kasvitieteen yksikön johtaja Marko Hyvärinen ja entinen intendentti Maarten Christenhusz. Paljon työtä suunnitelmassa ovat tehneet myös intendentti Mikko Piirainen, yli-intendentti Henry Väre sekä tietenkin maisema-arkkitehti Gretel Hemgård. Pääosassa on Palmusalilta etelään kulkeva keskiakseli, jonka molemmin puolin evoluutiopuu rakentuu ja jonka toiseen päähän uusi pääportti tulee. Altaat ovat symmetrisesti keskiakselin molemmin puolin. Muu käytäväverkosto säilyttää vanhat linjansa ja kivituhkapintansa – ovathan ne Museoviraston suojeluksessa.

Puutarhatiimi oli tehnyt töitä jo aiemmin siirtämällä kasveja kokonaisina talteen odottamaan uutta istutusaluetta. Luonnon kantaa olevat puut jatkavat elämäänsä nyt Oulun kasvitieteellisessä puutarhassa mikrolisäyksessä ja palautuvat toivottavasti onnistuneen lisäyksen jälkeen puutarhalle jonkun vuoden kuluttua. Tänä vuonna vielä otettiin koristekasvikantoja talteen kahvila Violan ympäristöön ”kulttuurikasvilohkoon”.

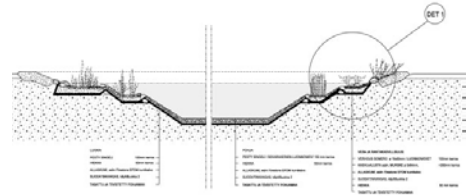
Kesäkuussa 2014 päästiin siis toden teolla työhön, joka alkoi raivauksella puita ja pensaita kaataen. Kesän aikana mittava osa työstä olivat erilaiset maan alle jäävät putkistot. Ensin purettiin viemärit, vesijohdot ja erilaiset yllätykset, kuten vanhat käytöstä poistetut kaukolämpökanaalit. Itse rakentamisvaiheessa tehtiin kaikki tekniikka: sähköjohdot, valaistus, viemärit ja vesijohdot. Vesijohtojen lisäksi alueelle tulee kasteluautomaatiikka. Lisäksi kaksi eteläistä vesiallasta rakennetaan kokonaan uudestaan. Vanha pyöreä vesiallas Palmusalin edessä entisöidään, joskin siihen asennetaan samalla kunnollinen suihkukaivolaitteisto. Pohjatöiden seuraava vaihe oli salaojakerroksen tekeminen. Maahan ei kaivettu perinteisiä salaojaputkia, vaan nykytyyliin kahden maanrakennuskankaan ”väliin” ajettiin 10–15 sentin paksuinen karkea sepelikerros. Tämä kerros tasaa kosteutta ja kuljettaa vettä painovoimaisesti tasaisesti koko alueelle ja esimerkiksi eteläisen laidan vesialtaaseen.

Seuraavassa vaiheessa onkin tehty itse ”pintaa”, viherrakentamistermein ilmaistuna. Lokakuun puolivälissä reilu puolet evoluutiopuusta oli valmis. Lisäksi tehdään etelän puoleisen vesialtaan yli keskiakselia noudattava puu-terässilta. Evoluutiopuun ”lehdet” muodostavat heimon tai lahkoon. Jokainen lehti on nostettu kohopediksi jyrkeillä lehtikuusiparruilla ja kasvualusta tulee harjumaisesti koholle. Evoluutiopuun ”runko” ja ”oksat” yhdistyvät näihin lehtiin punaisilla graniittisilla noppakivillä. Kiveyksen ja lehtien väli on nurmikkoa. Jokaisen lehden pureunusta kiertää lisäksi musta betonikivi, jotta ruohon leikkaaminen lehtien välissä olisi mahdollisimman vaivatonta.

Evoluutiopuuhun tulee 850 kasvikantaa eli noin kaksi kertaa enemmän kuin edellisessä systemaattisessa puutarhassa oli. Puutarhatiimi tekee istutukset ensi kesänä. Työ on hidasta, sillä tarkkaa istutussuunnitelmaa ei voida laatia, vaan jokaisen heimon ja suvun kasvit sijoitellaan paikan päällä omille paikoilleen riippuen materiaalin laadusta ja määrästäkin. Suuri ja tärkeä osa työstä on dokumentointi – yhtään tainta ei istuteta ilman, että tieto sen sijainnista kirjataan Atlantis-tietokantaan. Osa kasveista odottaa istuttamistaan siirteessä ja osa on kasvamassa Kumpulan kasvihuoneissa. Mutta vielä puuttuu suuri määrä lajeja, joten kaikki ”puun lehdet” eivät tule olemaan täynnä istutuksia vielä vähään aikaan. Puutarha avattaneen yleisölle viimeistään vuonna 2016.

Työ on erittäin mittava ja huomattava koko kasvitieteellisen puutarhamme 180-vuotisen historian aikana. Kumpulan puutarhan rakentamista lukuun ottamatta näin suurta uudistusta ei ole tehty koskaan. Jo nyt alueen ilme näyttää erittäin mielenkiintoiselta. Evoluutiopuun muoto ja havainnollisuus ovat juuri sitä, mitä Luomus haluaa kävijöilleen näyttää: oivalluksia luonnosta. Jos kävijät oivaltavat kasvien olevan itseisarvonsa lisäksi osa luonnon kehitystä ja kokonaisuutta, olemme onnistuneet. Kun alueesta tulee lisäksi tyylikäs, kaunis, korkeatasoinen ja samalla helppohoitoinen, voimmme pian olla hyvinkin ylpeitä puutarhastamme – jos emme sitä vielä ole. — Pertti Pehkonen

Botanicum 10/2014 ilmestyy perjantaina 21.11. Aineisto toimittajalle 19.11. mennessä.